

NACIONALNI PLAN OPORAVKA I OTPORNOSTI

**USPOSTAVA PROVJERE
MEDIJSKIH ČINJENICA I
SUSTAVA JAVNE OBJAVE PODATAKA**

**Standardi i kriteriji za provedbu
Javnog poziva za dodjelu bespovratnih sredstava**

 **AGENCIJA ZA
ELEKTRONIČKE
MEDIJE**

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
i medija
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture
and Media

ZAGREB, LIPANJ 2022.

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. CILJEVI INVESTICIJE	5
3. PROJEKTI KOJI SE FINANCIRAJU PUTEM JAVNIH POZIVA ZA PRIJAVU PROJEKATA U OKVIRU INVESTICIJE C1.1.1. R6-I2 „USPOSTAVA PROVJERE MEDIJSKIH ČINJENICA I SUSTAVA JAVNE OBJAVE PODATAKA“	7
3.1. PRIHVATLJIVE PROJEKTNE AKTIVNOSTI	7
3.2. TRAJANJE PROJEKTA, IZNOS POTPORE I PRIHVATLJIVI PRIJAVITELJI I PARTNERI	9
4. AKTIVNOSTI KOJE ĆE U SKLOPU INVESTICIJE C1.1.1. R6-I2 „USPOSTAVA PROVJERE MEDIJSKIH ČINJENICA I SUSTAVA JAVNE OBJAVE PODATAKA“ RASPISIVATI I KOORDINIRATI AGENCIJA ZA ELEKTRONIĀKE MEDIJE	11
5. NAĀELA RADA PRIJAVITELJA I PARTNERA U PROJEKTIMA PRIJAVLJENIM ZA DODJELU BESPOVRATNIH SREDSTAVA	14
6. BUDUĆA NATJEĀAJNA DOKUMENTACIJA I KRITERIJI ZA VREDNOVANJE PROJEKATA	18
6.1. DOKUMENTACIJA KOJU JE POTREBNO PRILOŽITI:	18
6.2. PRIJEDLOZI KRITERIJA ZA VREDNOVANJE PROJEKATA	19

1. UVOD

Europska unija uspostavila je 2020. Mehanizam za oporavak i otpornost, kao dio sveobuhvatnog odgovora, koji ima za cilj ublažiti gospodarske i socijalne posljedice pandemije koronavirusa i učiniti europska gospodarstva i društva održivijima, otpornijima i spremnijima za izazove i prilike koje donose zelena i digitalna tranzicija. Planovi za oporavak i otpornost, koje izrađuju države članice u suradnji s Europskom komisijom, temelj su za korištenje sredstava iz Mehanizma, a time i glavni strateški dokument za planiranje i provedbu reformi, ulaganja i projektnih inicijativa država članica. U planu za oporavak i otpornost daje se pregled reformi i povezanih ulaganja koje će država članica provesti u sljedećim godinama u skladu s propisanim ciljevima Mehanizma za oporavak i otpornost i prioritetima Europske unije.

Uredba (EU) 2021/241 o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost ne utvrđuje direktno oblike bespovratnih sredstava koje država članica dodjeljuje krajnjim primateljima, odnosno korisnicima. Međutim, Uredba općenito navodi obvezu dosljednosti primjene različitih instrumenata Unije. Vlada Republike Hrvatske u srpnju 2021. donijela je Odluku o sustavu upravljanja i praćenju provedbe aktivnosti u okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021. - 2026. (Narodne novine, br. 78/21).

U sklopu Nacionalnog plana oporavka i otpornosti, Ministarstvo kulture i medija i Agencija za elektroničke medije nositelji su investicije **C1.1.1. R6-I2 „Uspostava provjere medijskih činjenica i sustava javne objave podataka“** pod komponentom **C1.1. Otporno, zeleno i digitalno gospodarstvo** i reformskom mjerom **C1.1.1. R6 „Razvoj otpornog kulturnog i kreativnog sektora“**. Za provedbu navedene investicije u Nacionalnom planu oporavka i otpornosti osigurano je ukupno 50 milijuna kuna bespovratnih sredstava. Od toga je 45 milijuna kuna namijenjeno za projekte razvoja sustava provjere točnosti informacija objavljenih u javnom prostoru, medijima i na društvenim mrežama, kao i za aktivnosti edukacija vezanih uz borbu protiv dezinformacija i razvoj sustava za računalnu provjeru informacija, te se na te projekte i aktivnosti i odnosi ovaj dokument. Preostalih 5 milijuna namijenjeno je za investiciju uspostave sustava javne objave podataka o vlasništvu i financiranju medija, što će biti zaseban projekt, koji će provoditi Agencija za elektroničke medije.

Na temelju stručne studije „**Jačanje otpornosti društva na dezinformacije: analiza stanja i smjernice za djelovanje**“, predlažu se aktivnosti, načela rada i kriteriji koji bi trebali informirati i dati smjernice oblikovanju i provođenju javnog poziva za projekte i aktivnosti u okviru dijela ove investicije koji se odnosi na borbu protiv dezinformacija, odnosno na uspostavu sustava provjere točnosti informacija objavljenih u javnom prostoru, medijima i na društvenim mrežama. Predložene aktivnosti, načela rada i kriteriji temelje se na okviru djelovanja, preporukama i principima vodećih međunarodnih institucija u borbi protiv dezinformacija (primjerice, Vijeća Europe, Europske komisije i UNESCO-a).

Javnom objavom na mrežnim stranicama Agencije za elektroničke medije ovaj dokument donosi obvezne smjernice za izradu Javnih poziva i natječaja za provedbu predmetne investicije u sklopu Nacionalnog plana oporavka i otpornosti. Dokument je dinamičkoga karaktera, podložan nadogradnji i modifikacijama radi unaprjeđenja provedbe programa, a prvenstveno u skladu s daljnjim znanstvenim i stručnim spoznajama.

2. CILJEVI INVESTICIJE

Opći cilj budućeg programa za koji su osigurana sredstva iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti je **jačanje otpornosti društva na dezinformacije** smanjenjem količine dezinformacija, misinformacija i lažnih vijesti u javnom prostoru, jačanje informacijske pouzdanosti i sigurnosti kod konzumiranja medijskih sadržaja i korištenja društvenih mreža, jačanje kvalitete novinarstva i vjerodostojnog izvještavanja i jačanje medijske pismenosti.

Specifični ciljevi budućeg programa su:

- a) jačanje kompetencija postojećih i razvoj novih neovisnih provjeravatelja točnosti informacija objavljenih u javnom prostoru, medijima i na društvenim mrežama;
- b) jačanje otpornosti medija na dezinformacije i poticanje kvalitetnog i vjerodostojnog novinarstva;
- c) edukacija i osnaživanje pojedinaca za suzbijanje dezinformacija i njihovih negativnih utjecaja;
- d) razvoj tehnoloških programa i platformi za rad na provjeri informacija;
- e) stvaranje suradničke platforme i repozitorija provjerenih i ispravljenih informacija.

Opći okvir za izradu prijedloga aktivnosti i kriterija

Važne međunarodne organizacije poput Vijeća Europe, Europske komisije i UNESCO-a, kao i relevantni projekti poput Europskog opservatorija za digitalne medije (EDMO), jasno navode nekoliko ključnih principa uspostave i jačanja sustava utvrđivanja činjenica i provjere informacija: projektna suradnja različitih dionika, multidisciplinarni timovi i suradnja s akademskom zajednicom; jačanje suradnje, komplementarnosti i razmjene između tradicionalnih medija i neovisnih *fact-checking* organizacija; razvoj i primjena novih tehnologija, kao i informacija iz otvorenih izvora (*open-source intelligence* - OSINT); sustavna edukacija i radionice.

Digitalna transformacija medijskog i informacijskog tržišta, kao i medijskih i informacijskih navika građanki i građana ugrozila je ekonomsku održivost medija i njihovih poslovnih modela, a što je dodatno pogoršano financijskom krizom i ekonomskim posljedicama pandemije COVID-19.

Kako bi se održalo i poticalo kvalitetno neovisno novinarstvo, ali i neovisni i specijalizirani projekti provjere točnosti informacija, ključne su potpore iz javnih sredstava kroz sustav izravnih i neizravnih subvencija. Te se potpore trebaju temeljiti na jasnim i mjerljivim kriterijima odabira projekata u odnosu na postavljene ciljeve i pripadajuće aktivnosti, uz osiguravanje transparentnost postupka izbora u svim njegovim fazama, transparentno izvještavanje o korisnicima potpora i dodijeljenim iznosima i praćenje izvršavanja postavljenih ciljeva i dogovorenih aktivnosti.

Ovom investicijom, prateći okvire i principe djelovanja ključnih međunarodnih organizacija i projekata koji se bave utvrđivanjem činjenica, potiču se:

- partnerstva između organizacija civilnog društva i akademskih / obrazovnih / istraživačkih institucija i medija;
- suradnja između medija i *fact-checking* organizacija;
- tematski (sektorski) *fact-checking* projekti, poput projekta SciCheck organizacije Factcheck.org, koji je usmjeren prvenstveno na provjeravanje informacija vezanih uz znanost. Cilj ovakvog pristupa je potaknuti stručne i znanstvene dionike, specijalizirane za neko područje (primjerice, medicinu i slično) da doprinesu jačanju otpornosti društva na dezinformacije;
- projekti provjeravanja informacija vezanih uz teme od općeg interesa (npr. javno zdravlje, sigurnost, izbori, klimatske promjene, geopolitička situacija i slično).

Natječaji za projekte i aktivnosti obuhvaćene dijelom investicije koji se odnosi na borbu protiv dezinformacija prijavljivat će se i provoditi na dva načina:

- 1) putem javnih poziva za prijavu projekata u okviru investicije C1.1.1. R6-I2 „Uspostava provjere medijskih činjenica i sustava javne objave podataka“;
- 2) putem aktivnosti koje će provoditi i koordinirati Agencija za elektroničke medije, u okviru ove investicije.

3. PROJEKTI KOJI SE FINANCIRAJU PUTEM JAVNIH POZIVA ZA PRIJAVU PROJEKATA U OKVIRU INVESTICIJE C1.1.1. R6-I2 „USPOSTAVA PROVJERE MEDIJSKIH ČINJENICA I SUSTAVA JAVNE OBJAVE PODATAKA“

3.1. PRIHVATLJIVE PROJEKTNE AKTIVNOSTI

A) Jačanje kapaciteta i kompetencija postojećih provjeravatelja informacija (*fact-checkera*) i uspostavljanje novih neovisnih provjeravatelja.

U sklopu ove aktivnosti financirat će se:

- aktivnosti kojima se jača kapacitet postojećih provjeravatelja informacija, ulaganjem u unaprjeđenje procedura i metodologije provjere informacija te jačanje suradnje *fact-checkera* s međunarodnim i nacionalnim dionicima posvećenim borbi protiv dezinformacija, prvenstveno drugim *fact-checking* projektima i organizacijama te medijima;
- aktivnosti kojima se uspostavlja novi sustav provjere informacija, uključujući razradu procedura i metodologije razotkrivanja i ispravljanja dezinformacija te razvijanja suradnje s međunarodnim i nacionalnim dionicima posvećenim borbi protiv dezinformacija, prvenstveno drugim *fact-checking* projektima i organizacijama te medijima;
- rad na provjeri točnosti informacija objavljenih u javnom prostoru, medijima, društvenim mrežama, te razotkrivanju i ispravljanju dezinformacija;
- aktivnosti vezane uz analizu podataka prikupljenih računalnim sustavima za provjeru informacija;
- pokretanje komunikacijskog kanala, odnosno platforme vezane uz konkretan projekt (mrežne stranice i sl.) na kojoj će se objavljivati provjerene, razotkrivene i ispravljene informacije i komunicirati procedure, načela, aktivnosti, kao i ostale informacije relevantne za projekt;
- edukacijske aktivnosti namijenjene edukaciji samih *fact-checkera*, kao i edukacijske aktivnosti koje provode *fact-checkeri*;
- popularizacija spoznaja i aktivnosti *fact-checking* organizacija;

- sudjelovanje u radu suradničke platforme na kojoj će se objavljivati, organizirati, razvrstavati i arhivirati provjerene informacije, što, između ostalog, omogućuje naknadnu analizu materijala i stvaranje repozitorija za istraživačke i druge projekte. Putem suradničke platforme projekti financirani u okviru ove investicije moći će surađivati na različitim aktivnostima istraživanja i utvrđivanja činjenica, razmjenjivati alate koji podržavaju analizu i provjeru informacija multimedijskog sadržaja te alate za otkrivanje i prikupljanje sadržaja iz različitih *online* izvora.

B) Uspostavljanje i jačanje sustava i procedura provjere informacija (*fact-checking*) u medijskim redakcijama i poticanje stvaranja medijskih sadržaja vezanih uz borbu protiv dezinformacija.

Sukladno preporukama relevantnih međunarodnih organizacija, u sklopu ove aktivnosti poticat će se razvoj specijaliziranih jedinica za provjeru točnosti informacija unutar postojećih medijskih redakcija, koje mogu biti prihvatljivi partner na projektu. Posebno će se poticati edukacije za korištenje računalnih alata i tehnologija za provjeru *online* materijala kao i njihova primjena u radu redakcija.

Osim postojećih alata za računalnu provjeru informacija, u okviru ove investicije predviđeno je financiranje projekata za razvoj računalnih alata i programa za provjeru informacija što će provoditi i koordinirati Agencija za elektroničke medije (v. Poglavlje 4.).

Poticat će se i unaprjeđenje procedura provjere informacija i usavršavanje medijskih djelatnika za provjeru informacija, posebice u kontekstu izazova koje donosi digitalno okruženje.

Također, medije koji su prihvatljivi partneri, poticat će se na suradnju s nezavisnim *fact-checking* organizacijama / projektima, kao i na stvaranje medijskih sadržaja u sklopu prijavljenog projekta, koji se odnose na temu projekta, odnosno koji doprinose borbi protiv dezinformacija i osvještavanju problema. Pod stvaranjem medijskih sadržaja podrazumijeva se kreiranje, produkcija i realizacija novinarskih sadržaja koji se bave problemom dezinformacija, osvještavanjem javnosti i edukacijom za borbu protiv dezinformacija. Primjerice, takvi sadržaji obuhvaćaju televizijske i/ili radijske emisije / programe, audio ili video podcaste, internetske i novinske članke ili multimedijalne projekte koji su tematski i programski vezani na prijavljeni projekt kojeg prijavljuje Prijavitelj, a na kojem je medij partner.

3.2. TRAJANJE PROJEKTA, IZNOS POTPORE I PRIHVATLJIVI PRIJAVITELJI I PARTNERI

Minimalno i maksimalno trajanje projekta:

Planirano razdoblje trajanja provedbe projekata je od 6 do 36 mjeseci, najkasnije do 31. 12. 2025.

Minimalni iznos potpore po prijavitelju:

750.000,00 HRK (sedamstopedesettisućakuna)

Maksimalni iznos potpore po prijavitelju:

1.500.000,00 HRK (milijunpetstotisućakuna)

Prihvatljivi troškovi:

Ulaganja u materijalnu imovinu, ulaganja u nematerijalnu imovinu, unaprjeđenje procesa i organizacije poslovanja, savjetodavne usluge povezane s projektom, usavršavanje djelatnika.

Prihvatljivi prijavitelji na javni poziv su: **obrazovne i znanstvene institucije** (visoka učilišta, veleučilišta, škole, instituti), **organizacije civilnog društva**, registrirane u Republici Hrvatskoj, koje djeluju na području Republike Hrvatske.

Prijavitelj na javni poziv može podnijeti više projektnih prijedloga, ali se s jednim prijaviteljem može se sklopiti samo jedan Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava, čime **jedan prijavitelj može provoditi samo jedan projekt**.

Prijavitelj projekt može provoditi **samostalno ili u partnerstvu**.

Prihvatljivi projektni partneri su mediji (mikro, mala i srednja poduzeća) upisani u odgovarajuće upisnike za obavljanje medijske djelatnosti, **ali koji ne smiju provoditi projekt na način da njihov prihvatljivi trošak premašuje više od 30 posto ukupne vrijednosti projekta** za koji se prijavljuju. Mediji koji zadovoljavaju ovaj uvjet mogu sudjelovati kao partneri na obje prihvatljive projektne aktivnosti.

Prihvatljivi partneri su i medijski profesionalci, kao fizičke osobe. Medijski profesionalci, kao fizičke osobe, mogu biti partneri u projektu, kao provoditelji aktivnosti predmetnog

projekta. Međutim, ne mogu voditi i/ili koordinirati projekt, dok se aktivnosti i troškovi koji se odnose na njih moraju alocirati na Prijavitelja projekta.

Medijski profesionalci su osobe koje mogu dokazati da imaju relevantno iskustvo i kompetencije u novinarstvu i radu u medijima. Posebno se u projekte sektorskog (tematskog) *fact-checkinga* potiče uključivanje novinara koji imaju iskustvo sektorskog izvještavanja i poznavanje određenog područja.

Mikro, mala, srednja i velika poduzeća nisu prihvatljivi **nositelji** projekta, a **velika poduzeća** nisu ni prihvatljivi partneri ove investicije.

Prijavitelj projektom koji prijavljuje samostalno ili u partnerstvu može obuhvatiti jednu ili obje prihvatljive projektne aktivnosti, s time da maksimalni iznos potpore po projektu nikad ne može prelaziti 1.500.000,00 HRK, bez obzira uključuje li projekt jednu ili obje prihvatljive aktivnosti.

4. AKTIVNOSTI KOJE ĆE U SKLOPU INVESTICIJE C1.1.1. R6-I2 „USPOSTAVA PROVJERE MEDIJSKIH ČINJENICA I SUSTAVA JAVNE OBJAVE PODATAKA“ RASPISIVATI I KOORDINIRATI AGENCIJA ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE

Agencija za elektroničke medije, kao provedbeno tijelo projekta, sukladno pozitivnim pravnim propisima, a u sklopu predmetne investicije, provodit će i koordinirati programe i aktivnosti u sklopu podrške provođenju odobrenih Projekata kojima su dodijeljena bespovratna sredstva u sklopu ove investicije. Agencija za elektroničke medije u okviru investicije financirat će i dodatne aktivnosti koje doprinose općim i specifičnim ciljevima investicije i to prije svega:

- a) razvoj i održavanje edukativnih programa i radionica te razvoj i izradu edukativnih materijala i pripadajućih analiza vezanih uz *fact-checking* i borbu protiv dezinformacija i
- b) razvoj računalnih sustava za provjeru informacija.

A) Razvoj i održavanje edukativnih programa i radionica te razvoj i izrada edukativnih materijala i pripadajućih analiza vezanih uz *fact-checking* i borbu protiv dezinformacija koji se fokusiraju na sljedeće teme i sadržaje:

- prepoznavanje dezinformacija, misinformacija, lažnih vijesti i ostalih oblika manipulacije sadržajem u javnom prostoru, medijima i na društvenim mrežama;
- pristupe, uspostave jasnih procedura i načela *fact-checkinga*;
- razumijevanje važećeg regulatornog okvira u području zaštite privatnosti i zaštite osobnih podataka pojedinaca, pravnog okvira za borbu protiv dezinformacija, zaštite integriteta izbora, transparentnosti i odgovornosti algoritamskog djelovanja platformi, slobode izražavanja, dezinformacija i govora mržnje i sl.;

- edukaciju za testiranje, primjenu i korištenje računalnih sustava za provjeru informacija;
- edukaciju o mogućnostima AI tehnologija u sustavima provjere informacija;
- radionice usmjerene na rješavanje pojedinih zadataka u računalnim sustavima za provjeru informacija s ciljem podizanja kompetencija, poticanja suradnje i osvještavanje javnosti o mogućnostima AI tehnologije u sustavima provjere informacija.

B) Razvoj računalnih sustava za provjeru informacija:

- razvoj pojedinih modula unutar sustava za provjeru informacija (primjerice, detekcija tvrdnji, pronalaženje dokaza, prepoznavanje botova, profiliranje autora, analiza društvenih interakcija, objašnjivost modela i dr.);
- razvoj mrežne aplikacije koja omogućuje korištenje razvijenih modula kroz unificirano i otvoreno programsko sučelje (API);
- razvoj sustava za prikupljanje podataka iz raznih izvora s podrškom za otvorene standarde poput *ClaimReviewa*, automatskim prijevodom na hrvatski te mogućnošću povezivanja sa suradničkom platformom;
- razvoj programske podrške za obradu hrvatskoga jezika;
- razvoj alata za označavanje podataka s naprednim tehnikama za smanjenje broja potrebnih primjera za učenje modela strojnog učenja (koristeći primjerice modele aktivnog učenja) i s podržanim prikladnim metrikama kvalitete označavanja;
- razvoj alata za kontinuirano retreniranje i vrednovanje modela sustava za provjeru informacija;
- razvoj ekstenzija za mrežne preglednike koji omogućuju korištenje sustava za provjeru informacija.

C) Razvoj i uspostava suradničke platforme

Agencija za elektroničke medije uspostaviti će suradničku platformu na kojoj će nositelji i partneri projekata i aktivnosti obuhvaćenih ovom investicijom moći surađivati na različitim aktivnostima istraživanja i utvrđivanja činjenica. Uloga suradničke platforme je potaknuti i osigurati razmjenu alata koji podržavaju analizu i provjeru informacija objavljenih na različitim kanalima i platformama i u različitim formatima, zatim alata za otkrivanje i prikupljanje sadržaja iz različitih *online* izvora, kao i edukativnih materijala i sadržaja vezanih uz borbu protiv dezinformacija. Jedan od zadataka Agencije za elektroničke medije, u sklopu suradničke platforme, potaknuti je razvoj računalnih sustava za utvrđivanje točnosti informacija, kao i edukativnih programa, koji će biti na raspolaganju nositeljima i partnerima ove investicije, a kako bi se osnažili kapaciteti svih dionika uključenih u aktivnosti provjere činjenica. Na suradničkoj platformi će se objavljivati, organizirati, razvrstavati i arhivirati dezinformacije koje su provjerene i ispravljene u okviru *fact-checking* projekata uspostavljenih ovom investicijom, a što, među ostalim, omogućuje naknadnu analizu materijala i stvaranje repozitorija za istraživačke i druge projekte.

Cilj suradničke platforme je promovirati principe i načela rada neovisnog *fact-checkinga*, kao i vrijednosti profesionalnog i vjerodostojnog novinarstva.

Aktivnosti definirane u ovom Poglavlju (Poglavlje 4.) organizirat će se slijedom provedbe postupaka temeljem zakona koji uređuje područje javne nabave.

Potencijalni ponuditelji koji će moći sudjelovati u tim postupcima su pravne osobe koje imaju kompetencije za provođenje gore opisanih aktivnosti. U provedbu aktivnosti iz ovog Poglavlja (Poglavlje 4.) mogu biti uključene institucije, organizacije i pojedinci iz drugih država Europske unije na nediskriminatornoj osnovi.

Prijavitelji i Partneri koji se prijavljuju za aktivnosti iz Poglavlja 3. ujedno mogu sudjelovati i u postupcima nabave za provedbe aktivnosti iz ovog Poglavlja (Poglavlje 4.).

5. NAČELA RADA PRIJAVITELJA I PARTNERA U PROJEKTIMA PRIJAVLJENIM ZA DODJELU BESPOVRATNIH SREDSTAVA

Kako bi se osigurao integritet djelovanja u okviru programa uspostave i jačanja sustava provjere informacija, ključno je da se u procesu evaluacije projektnih prijedloga za dodjelu bespovratnih sredstava kao poseban kriterij vrednuje spremnost i mogućnost prijavitelja (definiranih točkom 3.2. ovog dokumenta) da se pridržavaju temeljnih **Načela rada**.

Proces prijave na javni poziv za dodjelu bespovratnih sredstava u sklopu investicije „Uspostava provjere medijskih činjenica i sustava javne objava podataka“ u okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti, mora uključivati spremnost prijavitelja na prihvaćanje i poštivanje temeljnih standarda i principa rada kojima se vode ključne međunarodne organizacije i projekti na području borbe protiv dezinformacija i provjere točnosti informacija, poput IFCN-a, EDMO-a i sličnih.

Temeljna Načela rada u okviru ove investicije uključuju:

NEOVISNOST, politička i ekonomska, ali i druga; organizacija se može smatrati ovisnom kada ovisi o jednom ključnom izvoru financiranja koji može imati određene političke, ekonomske, ideološke ili druge interese koji su potencijalno u sukobu s javnim interesom. Primjeri na kojima se gradi načelo neovisnosti i uređivačke nezavisnosti: ako se organizacija specijalizira ili prijavljuje projekt provjere informacija u području politike ne smije primati sredstva od političara, političkih stranaka, političkih grupacija ili drugih aktera s jasnom političkom agendom; lokalna organizacija ili medij ne smije ovisiti o izvorima financiranja povezanim s lokalnim vlastima i lokalnim gospodarstvenicima na način koji umanjuje njezinu nezavisnost, a ukoliko takva sredstva postoje, ona uvijek trebaju biti dodijeljena kroz javne natječaje i transparentno u pogledu dodijeljenih iznosa i kriterija dodjele; ako se organizacija specijalizira ili prijavljuje projekt provjere informacija u području zdravstvenih (dez)informacija, ne smije primati sredstva od npr. farmaceutske industrije i drugih organizacija koje mogu umanjiti njezinu nezavisnost. Provjeravatelji informacija (*fact-checking* organizacija ili projekt) ne smiju javno zagovarati političke opcije i/ili kandidate;

TRANSPARENTNOST i to prvenstveno:

- **transparentnost ustroja, procedura i metodologije utvrđivanja činjenica:** provjeravatelj na mrežnoj stranici treba istaknuti ustroj organizacijske jedinice koja provodi provjeru informacija, navesti osobe uključene u proces utvrđivanja činjenica, navesti njihov djelokrug rada te kratke životopise voditelja projekta i voditelja odjela koji provodi provjeru informacija; provjeravatelj treba omogućiti jednostavnu i transparentnu komunikaciju s *fact-checking* organizacijom ili projektom putem *online* i drugih kanala; provjeravatelj se obvezuje na svojoj mrežnoj stranici detaljno opisati procedure koje koristi pri odabiru informacija koje će analizirati i provjeriti, odnosno pri objavljivanju informacija kojima se razotkrivaju dezinformacije;
- **transparentnost izvora:** pri ispravljanju dezinformacija provjeravatelj treba transparentno navesti sve izvore korištene pri ispravljanju informacije, kao i sve potrebne reference i linkove, ako su oni dostupni, tako da te izvore mogu koristiti i drugi; svugdje gdje je to moguće, provjeravatelj se u ispravku informacije treba pozvati na više od jednog izvora; kod navođenja ispravka, provjeravatelji trebaju upozoriti na potencijalni sukob interesa izvora, pogotovo ako bi to moglo utjecati na točnost dokaza; kad god je to moguće, provjeravatelj treba kontaktirati osobu koja je autor tvrdnje koja je označena kao netočna, pogotovo ako se radi o izjavama javnih aktera;
- **transparentnost financiranja:** provjeravatelji na svojoj mrežnoj stranici i drugim komunikacijskim kanalima trebaju jasno istaknuti izvore financiranja; ako mediji i *fact-checking* organizacije primaju sredstva od nadnacionalnih izvora (npr. Europska unija, fondovi Europske unije, programi Europske unije i slično), države i/ili regionalne i lokalne samouprave, njihovih tijela i institucija, isto uvijek treba biti kroz javne natječaje i transparentno u pogledu dodijeljenih iznosa i kriterija dodjele;
- **transparentnost računalnih sustava za provjeru činjenica:** razvijeni računalni kod treba biti javno dostupan u najvećoj mogućoj mjeri; treba biti opisan postupak definiranja, treniranja i evaluacije modela strojnog učenja; treba opisati ograničenja razvijenih modula unutar sustava za provjeru činjenica; potrebno je opisati podatke

korištene za razvoj modela strojnog učenja te navesti moguće pristranosti prisutne u podacima; podaci na kojima su modeli trenirani trebaju biti javno dostupni osim ako, vezano uz te podatke, ne postoje eventualna ograničenja povezana sa zaštitom osobnih podataka ili poštivanje autorskih prava; potrebno je, do mjere u kojoj je to moguće, primijeniti metode za objašnjivost modela strojnog učenja;

POLITIČKA I DRUGA NEPRISTRANOST I NEZAVISNOST: organizacije koje obavljaju aktivnosti provjere informacija i utvrđivanja činjenica (*fact-checkinga*) svim sadržajima trebaju pristupati nepristrano i jednako, a uređivačke odluke trebaju donositi nezavisno od bilo kakvog političkog, ekonomskog ili drugog utjecaja; provjeravatelji se trebaju držati visokih standarda provjere koje propisuje najrelevantnije svjetske organizacije i projekti na području *fact-checkinga* (poput IFCN-a ili EDMO-a), bez obzira tko je izvor informacije; provjeravanje informacija ne smije biti ideološki pristrano i ne smije biti usmjereno samo na političke aktere, osobe ili organizacije koje pripadaju jednom ideološkom spektru, a isključivati druge;

RELEVANTNOST: provjeravatelj se u izboru informacija koje provjerava treba voditi načelom dosega i relevantnosti, pri čemu prednost trebaju imati informacije i sadržaji koji utječu na opće dobro društva i zajednice; provjeravatelj na svojoj mrežnoj stranici treba jasno istaknuti procedure i kriterije odabira informacija koje podliježu provjeri, pri čemu provjeri podliježu isključivo informacije za koje se može utvrditi činjenično stanje te takve informacije treba jasno razlikovati od iskazivanja mišljenja i vrijednosnih procjena koje ne mogu biti predmet *fact-checkinga*;

PRAVO NA KOREKCIJU POGREŠKE I OBJAVU ISPRAVKA: provjeravatelj na svojoj mrežnoj stranici treba objaviti politiku objave ispravaka; provjeravatelj je dužan objaviti ispravak kada se utvrdi da je provjeravatelj pogriješio u proceduri, izvorima, sadržaju ili zaključku, a ispravak se mora objaviti tako da bude uočljiv i da publike što lakše vide korekciju; provjeravatelj je odgovoran za svaku štetu koju svojim nesavjesnim radom prouzroči trećim osobama;

NEPOSTOJANJE SUKOBA INTERESA: prijavitelj u sklopu prijave potpisuje da nije u sukobu interesa s organizacijom, institucijom ili osobom koja bi na bilo koji način ugrozila temeljna načela neovisnosti, nezavisnosti, transparentnosti i nepristranosti provjeravatelja informacija.

Prihvatanje Načela rada predstavlja eliminacijski kriterij. Načela rada predstavljaju jedan od temeljnih evaluacijskih kriterija pri nadzoru provedbe projekta, usvajanju obaveznih periodičnih izvještaja o provedbi (su)financiranog projektnog prijedloga, usvajanju završnog izvještaja i ocjenjivanju provedbe projekta. Nepridržavanje temeljnih Načela rada predstavlja osnovu za pokretanje postupka utvrđivanja nepravilnosti.

Osnovu za pokretanje postupka utvrđivanja nepravilnosti predstavlja i izricanje mjera sukladno pozitivnim pravnim propisima Republike Hrvatske u slučajevima kada se utvrdi poticanje, pogodovanje poticanju i širenju mržnje ili diskriminacije na osnovi rasne ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije sukladno Zakonu o medijima i Zakonu o elektroničkim medijima.

6. BUDUĆA NATJEČAJNA DOKUMENTACIJA I KRITERIJI ZA VREDNOVANJE PROJEKATA

6.1. DOKUMENTACIJA KOJU JE POTREBNO PRILOŽITI:

Pravni status prijavitelja, odnosno svih članova partnerstva. Potrebno je priložiti dokaze o registraciji i statusu organizacije.

1. **ZA MEDIJE:** dokaz o upisu u Upisnik Agencije za elektroničke medije ili Hrvatske gospodarske komore
2. **ZA MEDIJSKE PROFESIONALCE (FIZIČKE OSOBE):** preslika osobne iskaznice ili putovnice, životopis s istaknutim aktivnostima i profesionalnim iskustvom (uz priložene primjere) vezanim uz temu i aktivnosti prijavljenog projekta i područje natječaja
3. **POPIS PRIJAŠNJIH PROJEKATA,** s naglaskom na projekte koji spadaju u područje natječaja (ako takvi postoje)
4. **KRATKE ŽIVOTOPISE NOSITELJA PROJEKTA** (najmanje jedan nositelj za prijavitelja i jedan nositelj za partnere na projektu)
5. **OPIS STRUČNIH KOMPETENCIJA** i tehničke, kadrovske i operativne sposobnosti za provođenje projekta
6. **ZA PROJEKTE USPOSTAVLJANJA NOVIH NEOVISNIH PROVJERAVATELJA:** prijedlog ustroja organizacije /odjela / tima za provjeravanje informacija
7. **DOKAZ FINACIJSKE SPOSOBNOSTI** za provođenje projekta i izjavu o financijskoj transparentnosti
8. **PLAN ODRŽIVOSTI PROJEKTA** nakon isteka financiranja u sklopu budućeg Javnog poziva
9. **OPIS CILJEVA I AKTIVNOSTI PROJEKTA** (aktivnosti trebaju biti vezane uz konkretne i mjerljive indikatore koji mjere provedbu aktivnosti i ispunjavanje ciljeva)
10. **VREMENSKI PLAN** projektnih aktivnosti
11. **PLAN DISEMINACIJE I POPULARIZACIJE** spoznaja i rezultata aktivnosti
12. **TROŠKOVNIK** – koji uključuje projekciju prihvatljivih troškova projektnih aktivnosti

Navedena dokumentacija obvezni je sadržaj svake prijave, dok će Javnim pozivom biti detaljnije propisana dodatna dokumentacija potrebna za prijavu.

Približan primjer tablice za prijavu projekta (točke 9. do 12.)

Specifičan cilj	Aktivnosti	Skupine koje će biti obuhvaćene aktivnostima	Indikatori za mjerenje provedbe aktivnosti i ostvarenja cilja	Vremenski plan i hodogram primjene aktivnosti, uključujući plan diseminacije i popularizacije spoznaja i rezultat budućih aktivnosti	Osobe uključene u provedbu aktivnosti i kratak opis njihovih kompetencija i djelokruga djelatnosti	Planirani trošak aktivnosti i specifikacija troška

6.2. PRIJEDLOZI KRITERIJA ZA VREDNOVANJE PROJEKATA

Uz zakonski definirane kriterije isključenja, eliminacijski kriterij je i ispravnost prijave. Prijava mora sadržavati svu traženu dokumentaciju i točne informacije, na natječaj se mogu prijaviti samo organizacije koje na to imaju pravo, a prijavitelj i partneri moraju priložiti potpisane izjave o prihvaćanju Načela rada i nepostojanju sukoba interesa.

Prijedlog ostalih kriterija za vrednovanje projekta:

- ocjena kvalitete i izvedivosti predloženih aktivnosti u smislu njihovog doprinosa općim i specifičnim ciljevima Poziva (aktualnost, inovativnost, javni doseg i utjecaj na društvo);
- ocjena stručnih kompetencija i kapaciteta prijavitelja za provođenje predloženih aktivnosti;
- ocjena tehničkih i tehnoloških kapaciteta prijavitelja za provođenje predloženih aktivnosti;
- ocjena operativnih i kadrovskih kapaciteta prijavitelja za provođenje predloženih aktivnosti;
- ocjena financijskog kapaciteta prijavitelja za provođenje predloženih aktivnosti;
- projekcija održivosti projekta po isteku financiranja osiguranog ovom investicijom;

- uspostava i jačanje projektne suradnje različitih dionika, multidisciplinarni timovi, jačanje suradnje, komplementarnosti i razmjene između tradicionalnih medija, neovisnih *fact-checking* organizacija i akademske zajednice;
- dosadašnje iskustvo prijavitelja na području istraživanja i/ili edukacijskih aktivnosti vezanih uz dezinformacije, suzbijanje dezinformacija, provjere informacija i/ili medijske pismenosti;
- dosadašnje iskustvo prijavitelja na području jačanja kompetencija novinara i kvalitete novinarstva;
- dosadašnje iskustvo prijavitelja na području računalne provjere informacija i/ili razvoja alata u svrhu provjere informacija i suzbijanja dezinformacija.

Kod prijave partnerstva, kriteriji se primjenjuju jednako na nositelja projekta i na partnere, te su svi članovi konzorcija zajednički odgovorni za prijavljeni projekt.